

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 február Esszé

Dalos György: Kiszámítható keretek

A-val Pestre érve először is befűtöttünk, hogy mire hazajövünk a Sparból, meleg duruzsoljon a szobában. Indulás előtt futó pillantást vettem az OTP-számlakivonatra, hogy ellenőrizzem, mekkora forintfedezetem van az előttünk álló tíz napra. Rutinból tettem ezt, hiszen a nyugdíjam évek óta rendre havi hatvanháromezer forintot tesz ki, mindössze annyi a változás, hogy már nem az időközben megszűnt Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány (MAK), hanem a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság, mint neve is mondja, folyósítja. Erről a hírről az akkor még kulturális államtitkár Szőcs Géza pecsétaláírásával ellátott körlevél értesített, benne veretes mondatokkal: „Az Ön eddigi nyugdíjsegélye *változatlanul továbbra is jár* (kurzív Szőcstől – D. Gy.) Önnek. Az új szabályozás alapján a nyugdíjak folyósítását az eddigieknél biztonságosabb és kiszámíthatóbb keretek közé helyezzük.”

Csak hogy a számsort pásztázva sehogyan sem bukkantam rá a szokott összegre. Észrevettem viszont postámban a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság Végzését, amely szerint nevezett szerv „igénylő részére 2012. 04. 01. napjától kezdődően további intézkedésig 25 000 Ft arányos nyugdíjelőleget” állapított meg. Egy másik dokumentumból, a „Visszamenőleg járó ellátás elszámolásából” pedig kiderült, hogy az Igazgatóság „2012. 04. 01-től 2012. 10. 31-ig öregségi nyugdíj címen esedékessé vált összesen 175 000 Ft-t számolt el, ámde közben összesen 414 050 Ft- utalt át a számlára. Ezzel az összeggel, hangzott az elszámolás csattanója, 239 050 Ft tartozásom keletkezett, amelyet mostantól a havi ellátásból fognak levonni. Egyben bejelentették, hogy az ellátás folyamatos utalása berlini bankszámlámra „történik”.

Amennyiben az olvasó mindebből semmit sem ért, akkor jó nyomon jár. Először én is csak annyit fogtam fel, hogy a néhai Művészeti Alaptól élvezett nyugdíjamat mintegy 38 ezer forinttal megcsapolták. Csak utóbb derengett fel bennem, hogy berlini számlámon nem sokkal azelőtt felbukkant egy misztikus, nyolcvanöt eurós tétel, amely a napi árfolyamon éppen a frissen megítélt 25 000 Ft-nak felelt meg. És ekkor kezdtem lassan, de biztosan megsejteni, hogy mi történt. Az történt, hogy közeledni érezvén öregkoromat, április elején tárgyalásokba bocsátkoztam a Német Nyugdíjbiztosítóval egy esetleges nyugdíjról, amelynek ércnél maradandóbb fedezetét az itteni Künstlersozialkasséba eszközölt havi befizetéseim alkotnák. A német hivatalnok részletes jegyzőkönyvet vett fel pályám alakulásáról, munkahelyeimről, valamint szabad művészi tevékenységemről. Ennek eredményeképpen szeptemberben értesítettek, hogy kérelmem elfogadtatott, és mostantól utalják a nyugdíjat, mégpedig visszamenőleg, áprilistól kezdődően. Hamarosan meg is érkezett az első utalás, összegét elvi okból nem árulom el, csak annyit, hogy átszámítva jóval alacsonyabb az otthoni nyugellátmányomnál.

Mindenesetre a hat hónapi visszamenőleges összegből ki tudtam kalkulálni, hogy ez lehet azonos a magyarországi illetményemből levont 239 059 Ft-tal. De miért vonják le?

Hát azért, felelték nekem délelőtt a budapesti Nyugdíjfolyósító Igazgatóság Fiumei úti

Központjában, majd délután a Váci út 73. alatt, az Európai Unió ügyek osztályán, mert időközben megkapták Berlinből az értesítést szerencsés nyugdíjaztatásomról, csakhogy a jogszabály szerint senki sem vehet fel nyugdíján felül egy másik EU-tagállamban társadalombiztosítási ellátmányt, illetőleg, ha azt fölveszi, a többletet itthon automatikusan levonják. Ha nem hiszi, járjon utána, olvastam ki az intézkedő hölgy tekintetéből. Utánajártam: egy nyugdíjügyekben szakavatott jogász odaadta nekem az 52/2011. (III. 31.) Korm. Rendelet másolatát kék tollal aláhúzva benne a rám vonatkozó részt. Eszerint:

„ha a saját jogú nyugdíjsegély összegét arra tekintettel állapították meg, hogy a jogosult saját jogú társadalombiztosítási nyugellátásra nem szerzett jogosultságot, de számára 2011. április 30-át követően saját jogú társadalombiztosítási nyugellátást állapítanak meg, akkor (...) a saját jogú társadalombiztosítási nyugellátás első folyósítási hónapjának első napjától kezdődően a saját jogú nyugdíjsegély összegét (...) 40 százalékkal kell csökkenteni”. A hölgy az ablakból kimosolyogva annyi kommentárt engedett meg magának, hogy „ezek a MAK-os (értsd: Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány-) ügyek mindig bonyolultak.”

Valóban azok: annak idején a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagjai, amennyiben nem volt „rendes állásuk”, személyazonosságig igazolványukba bevezethették az Alapot mint munkahelyet, a foglalkozás rovatba pedig beírathatták, hogy „tag”, körpecsétet kaptak rá. A rendszernek ez a jóindulata azt célozta, hogy a különféle éhenkórász írókat, heti zsúrikból tengődő festőket és szobrászokat, haknis színészeket ne vihesse el a sarki rendőr közveszélyes munkakerülés (KMK) címén. Ugyanakkor minden szabadon lebegő Alap-taggal nyíltan közölték, hogy ez a munkaviszony kamu, semmiféle nyugdíjjogosultság nem fakad belőle. Hamisítatlan kádári kacintással hozzátették viszont, hogy lesz, ha nem nyugdíj, akkor visszafizetés: az érintett művészek a szocializmusnak egy jóval fejlettebb szakaszában a tagdíjnak és a nyugdíjlevonásnak megfelelően részesülnek a társadalom által megtermelt akkorra minden bizonnyal általánosan mondható jólétből.

No mármost: engem 1968-ban egy államellenes összeesküvésről szóló bírósági ítéletre hivatkozva alkalmatlanság címén elbocsátottak alig hogy megszerzett állásomból és legközelebb a demokrácia kitörése után alkalmaztak ismét, mellesleg ugyanannak a minisztériumnak a keretében, ahol anno Cedenbal dolgoztam. Csakhogy a két munkakezdés között huszonnyolc esztendő tátongott s a legszorgosabb számíttatások után is maradt mi volt, a pusztaság: négy gimnáziumi osztály, egy év segédmuzeológusi alkalmaztatás és négy esztendő egy külföldi magyar intézet élén. Hogy miért hagytam ki az egyetemem? Azért, mert diplomámat Moszkvában szereztem, kvázi Európán kívül, tehát elvileg honosítottatnom kellene az úgynevezett Ekvivalencia Központban, ahhoz viszont szükség lenne a lecke-könyvre, márpedig a lecke-könyvet – a jövő káprázatos távlatairól mit sem sejtve – 1967 nyarán, Moszkvai Egyetemről hazatérve kötelességszerűen leadtam a minisztériumnak, s ott máig nem találták meg.

Persze másként is fel lehet tenni a kérdést: hogy-hogy egy politikai állásvesztés a diktatúrát követő demokrácia szemében nem számít politikai állásvesztésnek? Naiv felvetés. Minden tanult jogász azt mondhatja erre: lehet, hogy a Kádár-éra alatt igazságtalanul bocsátottak el, de munkahelytilalommal sohasem sújtottak. Ez éppoly igaz, mint ahogy 1968 után valóban kaptam egy komoly, közvetlen állásajánlatot: dolgozhattam volna havi ötezerért a metróépítésnél, a keszonban. Akkor fővájárként mehettem volna nyugdíjba, ha megérem. Én ehelyett, amilyen kényelmes voltam, az önálló műfordítói munka és a vele járó művészi alibitagság mellett döntöttem, vagy mint ma mondanák, voksoltam. Ennyiben rám is áll az a rendszereken átívelő aranyköpés, amely szerint mindenki a maga szerencséjének kovácsa.

Valamikor a rendszerváltás tájékán persze éreztem, hogy nem minden arany, ami fénylik, s elég valószínű, hogy az új szabad társadalomban nem lesznek sürgősen lefordítandó szovjet szépirodalmi művek és szakkönyvek, sőt megeshet, hogy saját, immár cenzúrázatlan írásaimból sem lesz biztos jövedelemem. Így azután megint döntöttem, és pedig a nyugati tartózkodás és az ottani írói működés javára. Vagyis egzisztenciális okokból határoztam úgy, hogy ha már nem kell emigránsnak lennem, nyugodtan kint maradhatok, és pedig nem politikai okból, hiszen hol volt akkor még az, ami – hadd ne részletezzem – most van. Éltem, mint addig, csak nem a szocialista kulturális nagyüzemből, hanem a kapitalista piacról. S amikor otthon néhány évvel ezelőtt felvettem a nyugdíjamat, eszem ágában sem volt, hogy kizárólag abból a hatvanháromezer forintból tengessem napjaimat. De mégis jó volt tudni, hogy ott van az a pénz, minden hó 13-án az OTP-nél, ha fú, ha esik, árfolyama annyi, amennyi. Ki a forintot nem becsüli, az eurót nem érdemli.

Erre jön egy állami intézmény és eldönti, hogy mennyi jár nekem azért a munkáért, amelyet én egy másik országban végeztem és végzek, jövedelméből ott adót fizetek. Teszik ezt azon az alapon, hogy ők is az EU-hoz tartoznak, amivel különben nemigen büszkélkednek. És erre a trükkre, amely csak folytatása a közalapítványok behabzsolásának, még törvényük is van, egyszerre primitív és agyafúrt, mint minden, amit harmadik éve politikában, gazdaságban és kultúrában művelnek, ez az egész kétharmaddal szentesített tatárjárás. Mégis az a legkínosabb, hogy miközben ez az alantas bűvészkedés mindaddig nem érint, amíg tőlük távol élek és munkaképes maradok, tudomásul kell vennem, hogy ami engem otthon néhány napra kizökölt a nyugalomból és arra késztet, hogy kor- és sorstársaim között sivár irodaházak küszöbét koptassam, az ott maga a hétköznapi szegénység, kiszolgáltatottság, százezrek tapasztalata. Ülnek az öregek a várószobákban, kezükben szorongatva a sorszámot, tétován és idegesen, reménykedve és reménytelenül várnak sorukra.

P. S. Majdnem happyend: Fellebbezésemre úgy döntöttek, hogy mégsem 40, hanem csak 20 százalékkal csökkentik a nyugellátásomat, azaz mindössze havi 11 830 forintot vontak le belőle. Erre nézve a kézhezvételtől számított 15 napon belül nyilatkozhatom. Vagyis még tíz napom van arra, hogy eldöntsem: újabb fellebbezést vagy köszönőlevelet küldjek az Igazgatóságnak.

Tetszik

2 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Dalos György: Polgári boldogtalanság – Spiró György regényeiről** 1 „Csodálkoztam, amikor az Ikszeket befejeztem – mondja Spiró György...
2. **Dalos György: Karácsony után** Berlin, 2014. december 27. Szkájpoltam a lányommal. A család jól...
3. **Dalos György: Gorbacsov** Haraszi Miklósnak A reménység embere 1985. március 15-én valamennyi...
4. **Dalos György: Örökké valóság** Bécs-Zágráb, 2007. december 14. Karl-Markus Gauß, Ausztria alighanem legjelentősebb közírója...
5. **Dalos György: Szubkultúra** Dalos György Szubkultúra Berlin, 2008. február 9. Nincs mese:...

Cimkék: **Dalos György**